

NORGES HØYESTERETT

Den 12. juli 2016 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Skoghøy og Bergsjø i

HR-2016-01587-U, (sak nr. 2016/1266), sivil sak, anke over kjennelse:

I.

Reinbeitedistrikt 14A

(advokat John Jonassen)

mot

A

(advokat Per Arve Amundsen)

II.

A

(advokat Per Arve Amundsen)

mot

B

C

D

E

F

G

H

I

(advokat John Jonassen)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder et reinbeitedistrikts vedtak om reduksjon av reintall, jf. reindriftsloven § 57 andre ledd nr. 2, jf. § 60. Spørsmålet er hvem som er rett saksøkt i søksmål om fastsettelse av reintall, og om saken først må behandles i forliksrådet.

- (2) Reinbeitedistrikt 14A, X i Finnmark, vedtok i ekstraordinært årsmøte 16. august 2010 nye bruksregler der reintallet ble redusert fra 9 421 til 6 300. I henhold til bruksreglene skulle A redusere fra 1 067 til 528 rein. Vedtaket er godkjent av områdestyret for Øst-Finnmark og stadfestet av reindrifststyret.
- (3) Ved stevning 19. mars 2015 til Indre Finnmark tingrett gikk A til søksmål mot Reinbeitedistrikt 14A med krav om at distriktets vedtak om reduksjon av reintall for hans siidaandel måtte settes til side som ugyldig. Reduksjonsplanen er senere gjennomført, og det er derfor også fremmet krav om erstatning. Reinbeitedistriktet mente at det ikke var rett saksøkt og påsto saken avvist – blant annet fordi reintallsfastsettelsen var godkjent av offentlige myndigheter.
- (4) I brev til partene 31. august 2015 viste Indre Finnmark tingrett til at A hadde rettslig interesse i søksmålet mot Reinbeitedistrikt 14A. Tingretten mente imidlertid at kravet medførte konsekvenser for øvrige siidaandeler og ba A ta stilling til hvilke siidaandeler kravet retter seg mot slik at disse kunne gjøres til part i saken. A trakk deretter åtte av totalt 22 siidaandelsledere i reinbeitedistriktet inn i saken. Erstatningskravet retter seg kun mot reinbeitedistriktet.
- (5) Både reinbeitedistriktet og siidaandelslederne påsto saken avvist fordi det ikke var foretatt megling i forliksrådet og fordi saken måtte rettes mot samtlige siidaandelseiere i reinbeitedistriktet.
- (6) Tingretten kom i kjennelse 4. desember 2015 til at reinbeitedistriktet kan være part i det anlagte søksmål, og at også de siidaandelslederne som var trukket inn i saken, kunne saksøkes, da de ville bli berørt dersom saksøkeren fikk medhold. Etter tingrettens oppfatning var forliksrådsbehandling ikke påbudt da fastsettelse av reintall gjelder ideelle verdier og derfor ikke kan anses som tvist om formuesverdier etter tvisteloven § 6-2 andre ledd. Tingrettens kjennelse har denne slutning:

"Søksmålet fremmes."

- (7) Reinbeitedistrikt 14A og de åtte siidaandelslederne (B mfl.) anket til Hålogaland lagmannsrett, som 26. april 2016 avsa kjennelse med slik slutning:

- 1. Søksmålet mot Reinbeitedistrikt 14A fremmes.**
- 2. Søksmålet mot B, C, D, E, F, G, H og I, avvises.**
- 3. A dømmes til å erstatte B, C, D, E, F, G, H og I sine sakskostnader for lagmannsretten med 16 857 kroner."**

- (8) Reinbeitedistrikt 14A har anket slutningens punkt 1 til Høyesterett, mens A har anket slutningens punkt 2.
- (9) I sin anke over lagmannsrettens kjennelse, slutningen punkt 1, anfører *Reinbeitedistrikt 14A* i hovedsak at fastsettelse av reintall ikke er et felles anliggende etter reindrifstloven § 44 andre ledd. Distriktet er ikke eier av rettigheter. Søksmålet må derfor rettes mot samtlige øvrige rettighetshavere, det vil si siidaandelseierne. Det er også en saksbehandlingsfeil at saken ikke har vært behandlet i forliksrådet.

- (10) Reinbeitedistrikt 14A har nedlagt slik påstand:
- "1. Saken nektes fremmet.
 2. A erstatter sakens omkostninger."
- (11) A har inngitt tilsvarende til reinbeitedistriktets anke. Han har blant annet vist til at fastsettelse av reintall samt krav om erstatning er et felles anliggende, jf. reindriftsloven § 44. Hensynet til rask, effektiv og forsvarlig rettergang tilsier at saken ikke bør overføres til forliksrådet. Sakens karakter tilsier at forliksrådet vil innstille saken etter tvisteloven § 6-11 første ledd.
- (12) A anfører også at han vant saken mot reinbeitedistriktet for lagmannsretten, og at han da skulle ha fått dekket sakskostnadene i anledning saken.
- (13) A har nedlagt slik påstand:
- "1. Anken forkastes.
 2. Reinbeitedistrikt 14 A ved distriktets leder dømmes til å betale sakens omkostninger til A for Hålogaland lagmannsrett og Norges Høyesterett."
- (14) I anken over lagmannsrettens kjennelse, slutningen punkt 2, anfører A at siidaandelseierne ikke har en avledet rett fra Reinbeitedistrikt 14A. En avtale mellom distriktet og A kan neppe sies å være bindende for siidaandelseierne. De som blir berørt av økt reintall til A, bør derfor kunne saksøkes.
- (15) I denne anken har A nedlagt slik påstand:
- "1. Søksmålene mot B, C, D, F, G, H og I fremmes.
 2. B, C, D, F, G, H og I dømmes in solidum til å betale sakens omkostninger til A for Hålogaland lagmannsrett og Norges Høyesterett."
- (16) B mfl. har tatt til motmæle og anfører at et krav fra A om økning av eget reintall vil gå på bekostning av samtlige siidaandelseiere. Samtlige siidaandelseiere må derfor saksøkes. Når ikke det blir gjort, må saken nektes fremmet.
- (17) B mfl. har nedlagt slik påstand:
- "1. Saken nektes fremmet.
 2. A erstatter sakens omkostninger."
- (18) Høyesteretts ankeutvalg bemerker:
- (19) Anken er en videre anke over kjennelse av lagmannsretten, og ankeutvalgets kompetanse reguleres da av tvisteloven § 30-6.
- (20) Ankeutvalget behandler først *hvem søksmålet skal rettes mot*.
- (21) Lagmannsretten har i sin kjennelse, slutningen punkt 1, fremmet saken mot Reinbeitedistrikt 14A. Ved prøvingen av anken over dette spørsmålet er Høyesteretts ankeutvalgs kompetanse begrenset til å gjelde lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovforståelse, se

tvisteloven § 30-6 bokstav b og c.

- (22) Det fremgår av reindriftsloven § 58 at bruksregler skal utarbeides av styret for reinbeitedistriktet, og at regler om beitebruk etter § 59 og fastsettelse av reintall etter § 60 skal utarbeides av distriktsstyret i samarbeid med distriktets siidaer. Reintallet for den enkelte siida skal etter § 58 sjette ledd forelegges for reindriftsstyret for endelig stadfesting og godkjenning. I Ot.prp. nr. 25 (2006–2007) om lov om reindrift (reindriftsloven), side 42–43 er det fremholdt at utarbeidelse av bruksregler er "en av distriktsstyrets viktigste oppgaver", at fastsettelse av bruksregler "i hovedsak dreier seg om interne anliggender" for reinbeitedistriktet, og at reindriftsstyrets funksjon er begrenset til å kontrollere om de formelle vilkårene for fastsettelse av reintall er oppfylt.
- (23) Etter reindriftsloven § 43 andre ledd kan distriktsstyret "blant annet inngå forlik, saksøkes og saksøkes på vegne av reindriftsutøverne i distriktets felles anliggender". Lagmannsretten har lagt til grunn at reintallsfastsettelse utvilsomt må anses som "felles anliggender" etter denne bestemmelsen, og at reinbeitedistriktet derfor kan saksøkes i krav om endring av intern fordeling av reintall og krav om erstatning som følge av vedtak om reintallsfastsettelse av distriktsstyret. Dette bygger på en riktig tolkning av reindriftsloven § 43 andre ledd.
- (24) I sin kjennelse, slutningen punkt 2, har lagmannsretten avvist søksmålet mot de åtte saksøkte siidaandelslederne. Ved overprøvingen av om disse kan saksøkes, har ankeutvalget full kompetanse, se tvisteloven § 30-6 bokstav a.
- (25) Det er et vilkår for å få en sak realitetsbehandlet av domstolene at saksøkeren har et "reelt behov for å få saken avgjort i forhold til saksøkte". Det følger av denne bestemmelsen at søksmål om privatrettslige rettigheter og plikter må rettes mot den annen part i rettsforholdet, se Skoghøy, *Tvisteløsning*, 2. utgave 2014, side 433.
- (26) Tvistegjenstanden i det søksmål som er anlagt av A er vedtak fattet av styret for Reinbeitedistrikt 14A og krav om erstatning som følge av vedtaket. Den annen part i disse rettsforholdene er reinbeitedistriktet. Lagmannsretten har derfor korrekt kommet til at det er reinbeitedistriktet, og bare dette, som skal saksøkes. Som lagmannsretten har påpekt, har A heller ikke noe behov for å saksøke de enkelte siidaandelseierne, da en dom overfor reinbeitedistriktet også vil være bindende for disse, se tvisteloven § 19-15 første ledd andre punktum, jf. Skoghøy, *op.cit.* side 271.
- (27) Etter dette går ankeutvalget over til å behandle spørsmålet *om forlikrådsbehandling er påbudt*. Utvalgets kompetanse er her begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolkning, se tvisteloven § 30-6 bokstav b og c.
- (28) Med de unntak som fremgår av tvisteloven § 6-2 andre ledd og bestemmelser i særlovgivning, er forlikrådsbehandling påbudt i saker om "formuesverdier".
- (29) Lagmannsretten har lagt til grunn at tvist om fastsettelse av reintall "i hovedsak er tvist om formuesverdier", men at saken "også [har] et sterkt innslag av ideelle elementer", da "reindriften er en så sterk kulturbærende næring i den samiske kulturen, at inngrep i reindriftsretten også vil kunne være av en slik karakter at det nyter særskilt vern etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27". Uavhengig av de ideelle elementene i saken har lagmannsretten kommet til at "hensynet til en rask, effektiv og forsvarlig rettergang, jf. tvisteloven § 1-1 og Grunnloven § 95, taler mot at saken henvises til forlikrådet for behandling etter tvisteloven § 4-2".

- (30) Etter ankeutvalgets oppfatning har lagmannsretten heller ikke på disse punktene bygd på noen uriktig lovtolkning. Hvis det til en sak om formuesverdier knytter seg betydelige ideelle interesser, er forlikrådsbehandling ikke påbudt, se Skoghøy, op.cit. side 101–102. Så vidt utvalget forstår, har lagmannsretten ikke tatt stilling til om de ideelle elementene i denne saken er tilstrekkelige til å unnlate forlikrådsbehandling. Når lagmannsretten kom til at forlikrådsbehandling kunne unnlates, var det fordi saksbehandlingen for domstolene etter hvert var kommet så langt at en henvisning av saken til forlikrådet etter tvisteloven § 4-2 ville være i strid med hensynet til en rask, effektiv og forsvarlig rettergang. Etter utvalgets oppfatning bygger denne vurderingen på en riktig tolkning av tvisteloven § 4-2. Hvorvidt tingretten skal henvisne en sak til forlikrådet etter denne bestemmelsen, avhenger av hvor langt saksbehandlingen er kommet, se Skoghøy, op.cit. side 598 og Schei mfl., Tvisteloven – kommentarutgave, 2. utgave 2013, side 293. Hvis saksbehandlingen for domstolene er kommet langt når det blir avklart at forlikrådsbehandling er nødvendig, tilsier lovens formål om rask, effektiv og forsvarlig behandling at saken ikke blir henvist til forlikrådet, men blir fremmet til realitetsbehandling for tingretten. Det konkrete skjønn som lagmannsretten her har utøvd, kan utvalget ikke prøve.
- (31) Etter det resultat som ankeutvalget er kommet til, har ingen av ankene ført frem. Saken har imidlertid reist prinsipielle rettsspørsmål som har vært lite avklart, og på denne bakgrunn finner ankeutvalget at tungtveiende grunner gjør det rimelig at hver av partene bærer sine sakskostnader for alle instanser, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd.
- (32) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Ankene forkastes.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: